

krivico, in ki se med tema poloma moralno odloča v vseh političnih sistemih in v vseh ideologijah, tudi za sisteme in ideologije ali proti njim. Človeka, ki bi se mimo tega in brez moralnega vrednotenja odločal za politične koncepte, za sociološke in ekonomske kategorije, v družbeni resničnosti ni.

Če se inteligenca, ne kot poseben socialni sloj, temveč kot kvaliteta delovnih ljudi v materialni proizvodnji, v sferi duhovnega ustvarjanja ali v politiki poteguje za revalorizacijo moralnih vrednot, ne dela tega zaradi tega, ker bi se upirala rasti samoupravne družbe ali ker bi se hotela odtegovati bistvenim vprašanjem, temveč zato, ker ji njeno spoznanje pravi, da brez morale ni samoupravne družbe in ne osvoboditve človeka.

Kriza zaupanja bo presežena, ko bo presežena shema o inteligenci kot malomeščanskem sloju, ki naj bi bil potencialni nasprotnik družbenega napredka, kadar bo presežen monopolizem inteligence in moralne kritike in monopolizem politike ter družbene prakse, ko bo preseženo stališče, da znanje in moralna kritika nista med prvini družbenega napredka. Za to niso ustvarjeni samo vsi pogoji, to postaja nujnost, če hočemo zgodovinsko še obstajati.

P E S M I

F r a n c e K o s m a č

SKUPNI JEZIK

Skupni jezik imajo
kamni in kristali,
martinčki in delfini,
ljudje pa imamo —
orožje.

To je surova
interlingua noža,
strupenih plinov,
atomskih podmornic
in reaktivnih letal.

To je jezik
brez rim in ritma,
s popolno tišino
namesto odmeva.

— Modri delfini,
odločite vi, ki prepevate
s polnimi ušesi vode,
ali zasluži ta človeški jezik
pomilostitev?

— Pravični martinčki,
pomahajte z repki
in pokažite, če vidite kako
olajševalno okolnost?

— Dragi kamni, spregovorite:
ta spomenik neumnosti,
ta smrad po sovraštvu
in smrti — ga res ni mogoče
iztrgati
nerazumljivosti?

POLETNI DEZ

1

Do globine pronica
z neustavljivo in neznansko
trmo:
pod kapljicami se prebujajo
davne moči pobeglih
močvirij in dišeče šote.

Svetli cinki nafte
in žvepla se zganejo in zaplavajo
k površini.

Daljna, brezimna protuberanca
v plinastih stenah nekdanjega
sonca
poganja v neprodurna in mokra
naročja naše izgubljene
zemeljske teme
osvežujoče brizge svetlobe,

fluorescenco sorodnih
duš, elektriko ljubezenskih
objemov, polna
prgišča zablodelih radioaktivnih
prvin.

Vračajo se kot izgubljeni
sin.

2

Za vratom in po vratéh
in vrtovih
— sama odprta vrata —
začno nenadoma dehteti
kaplje-bilke-lasje.
Pršijo žlebovi,
potrkavajo votli
zvonovi konzerv.
Pod napušči se zavrtijo
tihe slamnate ladjice
in drugo za drugo
jih poteza vase
brezno negotovosti.

Nato zahukajo vlažna
usta strmenja,
završijo izvirki
prerojenega vetra,
nagubajo se in nabreknejo
marogasta oblačila.
Radi ali neradi
se z močeradi
podajamo na neznano
pot.

3

Oči izgubiš
če jih daš
ali če se braniš.
Oči izgubiš.

Za zmago se zagrizeno
rujeta
vedno glasneje doneča
svetloba jutra
in temno in razjarjeno
nebo.

Natakni črna očala
ali zamiži
ali beži z brzino
svetlobe
ali skrij glavo
pod mehko in gosto rušo:

ogenj ti razdene
oškropljeno telo
tako
ali tako.

4

Ali kapljajo sanje
ali sanjajo
kaplje?

S tenkimi
tipalkami
se dotikajo
nevidne
in neslišne
prisotnosti.

Toda kdo
je tako hrepeneče
zapel v tišino?

Kot presenečen
in prestrašen,
zaljubljen
in moker
ptič!

Usnule so kaplje.
A midva jih zbudiva,
kadar le hočeva!

Rodila si se
iz vroče vlage
avgusta. Ne pozabi:
kozoroga zgrabiš
za roge in se odpelješ
v sosedno galaksijo!

Sam pa — rojen
na jezičku tehtnice —
vržem na eno od besno
krožečih skodel
zlato zrno
potrpežljivosti.

Odmikaj se magnetizmu
omamne nirvane,
vdanost umira.

Skoči na glavo
v brezbrežje vonja!
Tam živi tvoja edina
resnična,
kruta in blaga
senca.

MED TOPOLI IN VRBAMI

1

Topoli
stojijo in čakajo,
žejni vetra,
nenadnih vlažnih
sporočil,
neznanih ukazov.

Kot prostovoljci strmijo
pod nebo
in poredkoma srebrno
pomežiknejo
drugemu bregu.

Vrbe
slonijo tam, sklonjene
kakor perice, kakor vile,
kakor zamišljene
plesalke, pripete
z nogami v nerazrešljiv
gib.

Veter
veličastno dremlje nekje
globoko v barju.
Tam diha šoto in premog
in skrite grobove
žametnih tulp.
In kadar se prebudi
in pljusne po zeleni

vodi —
je to znamenje za ples,
znamenje za odhod:
pripravite se, daljave,
na obiske, na požare
miline in strasti,
na izbruhe aritmije,
na popolno mobilizacijo
nekoristnosti.

2

Bregova se zganeta
in po sredi se preriva
zelena svetloba vode.

Most se nagiba:
nekdo snuje v njem trisobno
stanovanje.

Kako smo že od nekdaj
najprej čisto goli,
nato pa nas — kot oblake —
obleče in zapraši
kaka rjaveča luč.

Nekdo prihaja
in odhaja,
neprestano,
brez glasu.

3

Topoli bi rasli po meni
in se sprehajali
po sočnem bregu.

Na drugi strani,
nad ojstrim zrcalom
molčečne vode
pa bi slonela
žalujka
in bi dehtela.

Vsak dan bi bíf
isti dan,
ista hoja
in ista pridušena vonjava
iz njenih zelenečih
ust.

4

Z zadnjimi odhajajočimi
meglicami in sni
odpira zelenorjave oči.
In ko se uvija
pod prvimi poljubi sap,
se ji razsuje do svetle
temine voda
tenkih las bujni slap.

Tedaj se zgane in zdrami
in si prizna:

— To strmenje, ta komaj verjetni
drget, ta vase pogreznjeni
šepet — to je sinočnjega
vetra kasni obisk.
Po vseh zrcalih jutra se igra
njegova gorka sled.
Predaleč mi rastejo lasje
v spremenjeni svet.

5

Reka ponižno liže
storoke korenine,
šumenje uspava
nihajoče liste,
zelenina žejno srka
sleherno pršečo luč.

Pod koreninami diha
zavzeta zemlja.
Trave uživajo njene
opojne dišave,
tu sestankujejo
nadarjeni polži,
zaljubljeni postajajo
neznansko slučajni.

Vsa usta te hvalijo,
junaški topolov nasad.

Legitimacije se sramujejo
druga druge, prometni
predpisi in bontoni starijo
z vsemi novicami, rodovitna
prostodušnost plapola
v novo življenje.

SADOVI

Padci v tišino,
trdi, zamolkli,
brez reda, a strogo
enaki.

Rosna trava
trepeče, zemlja
se spreminja
v zvezdo.

Tako čakaj samo
še na utrinek,
na padanje navzgor,
na šumenje mimo ušes,
na valove nihajočega
magnetnega polja,
na bridki okus
prezrelega,
na zadnje jabolko
med napetimi
v nepregledni vrsti.

Vse je nemo, vse gluho,
dišave jeseni legajo
k pomladanskim, na dno
neizmernosti.

Brezimne silnice drhtijo
skozi sočna jedra
in skozi skrita semena
— v neizbežno.